

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

«___» _____ 20__ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності 071 «Облік та оподаткування»

за темою:

«Особливості і методика обліку руху товарів на підприємствах роздробної торгівлі
(на прикладі ПП «MD Fashion»)»

Виконавець

студент обліково-економічного факультету
групи 42

Літвінов Максим Євгенійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Лоханова Наталія Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТОВАРІВ У РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ	7
1.1. Особливості роздрібної торгівлі	7
1.2. Документальне оформлення та облік надходження товарів у роздрібній торгівлі.....	10
1.3. Формування собівартості, торгівельної націнки та методи обліку вибуття запасів у роздрібній торгівлі.....	15
1.4. Документальне оформлення та облік реалізації товарів з використанням реєстратора розрахункових операцій	23
1.5. Звітність матеріально відповідальних осіб на роздрібному торгівельному підприємстві.....	27
1.6. Порядок проведення інвентаризація на підприємстві роздрібної торгівлі.....	30
1.7. Проблемні питання обліку в роздрібній торгівлі та деякі шляхи їх вирішення.....	37
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇЇ ПОЛІПШЕННЯ	42
2.1. Загальноекономічна характеристика підприємства.....	42
2.2. Особливості документального оформлення і обліку товарів на підприємстві.....	45
2.3. Автоматизація обліку товарів у роздрібній торгівлі на прикладі програми (назва).....	50
2.4. Деякі напрями поліпшення системи обліку товарів на підприємстві.....	54
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙ З РУХУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	57
3.1. Завдання і джерела контролю товарних операцій.....	57

3.2. Методика перевірки операцій з надходження і руху товарів на місцях зберігання і продажу.....	59
3.3. Методика перевірки операцій з реалізації товарів у роздрібній торгівлі.....	65
3.4. Оцінка системи внутрішнього контролю на підприємстві.....	68
3.5. Аналіз товарних операцій на підприємстві.....	70
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ.....	90

ВСТУП

Питання основ бухгалтерського обліку в сучасних умовах є найактуальнішим і найважливішим в інформаційному забезпеченні підприємства. Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, охоплення приватизацією різних галузей висувають дедалі нові вимоги до бухгалтерського обліку як основного засобу контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємств. Бухгалтерський облік є однією з основних функцій управління підприємством, що формує економічну інформацію для аналізу господарчої діяльності, складання бізнес-планів, прийняття управлінських рішень.

Посередницька торгівля в нашій країні являється чи не найпопулярнішою сферою господарства, тому бухгалтерський облік товарів і їх реалізації є основною ділянкою бухгалтерського обліку торговельного підприємства. Вона забезпечує визначення і контроль за точністю і об'єктивністю основного показника діяльності підприємства – обсягу товарообороту та валового доходу торгівлі як джерела покриття витрат обігу та створення прибутку підприємства, тому тематика даної курсової роботи на наш погляд є достатньо актуальною.

Ціль даної випускної роботи полягає в змістовному аналізі та розкритті процесу обліку прибуття, вибуття, розрахунок собівартості та торгової націнки товарів на підприємстві роздрібною торгівлі, що має свої суто специфічні аспекти. Специфічною є система обліку руху товарів, тому що бухгалтерський облік роздрібного товарообороту ведуть тільки у вартісному вираженні за цінами реалізації. Ґрунтовне вивчення специфіки цієї галузі бухгалтерського обліку важливе для оптимізації обліку на підприємствах роздрібною торгівлі.

Мета даної випускної роботи – вивчення законодавчої та нормативної бази, що існує в Україні стосовно обліку торгових операцій, дослідження організаційно-економічних характеристик на підприємствах роздрібною торгівлі з метою розкриття специфіки обліку торгових підприємств із практичної сторони об'єкту дослідження а також виділення найголовніших закономірностей у питанні контролю товарних операцій та систематизації бухгалтерського обліку.

Предмет дослідження у випускній роботі – сукупність теоретичних і практичних аспектів обліку товарів у роздрібній торгівлі.

Об’єкт дослідження у нашій роботі – господарська діяльність ПП «MD Fashion», яке займається роздрібною торгівлею непродовольчими товарами масового споживання.

Слід зазначити, що аналіз та розкриття особливостей бухгалтерського обліку та господарської діяльності об’єкта досягається за допомогою використання у даній дипломній роботі різних **методів дослідження**, починаючи з загальнонаукових, та закінчуючи бухгалтерськими методами. Найбільш часто ми використовували саме такі методи:

- системний аналіз, тобто ми досліджували окремо кожний елемент, який, у своїй сукупності, будує загальну систему руху матеріальних цінностей на підприємстві та за допомогою якого нам вдалося розкрити особливості її побудови із середини;

- методи спостереження, з яких найзначущими є документування та інвентаризація за допомогою яких ми дослідили способи первинного відображення господарських операцій та дослідили систему контролю за збереженістю матеріальних цінностей на підприємстві;

- економічні методи, а саме, розрахунки різних коефіцієнтів, індексів та інших відносних величин в результаті яких ми змогли проаналізувати основні тенденції та показники ефективності управління підприємством;

- методи дослідження облікової інформації до яких відносяться прийоми по типу: зустрічної перевірки, взаємного контролю, арифметична, перевірка за формою та відображення відповідних господарських операцій в бухгалтерській звітності, за результатами яких нам вдалося прослідкувати за системою внутрішнього контролю підприємства.

Інформаційною базою в даній роботі виступають, по-перше, уся первинна документація, бо діяльність підприємства побудована навколо руху товару, а також, облікові реєстри, в яких вона відображається. По-друге, посадові інструкції підприємства та інформаційні бази, з яких, найбільш важливою для дослідження

особливостей обліку, є база 1С. По-третє, наукова література та спеціалізовані журнали для бухгалтерів.

ВИСНОВКИ

На підставі проведено дослідження можна зробити ряд висновків стосовно обліку руху товарів на підприємствах роздрібної торгівлі, приводячи приклад діяльності безпосередньо об'єкта дослідження ПП «MD Fashion».

Торгова діяльність ПП «MD Fashion» – це ініціативна самостійна діяльність юридичної особи із здійснення купівлі та продажу товарів народного споживання з метою отримання прибутку. Особливість діяльності полягає у реалізації товарів кінцевому споживачеві, що є завершальним етапом її просування зі сфери виробництва. Облік товарів на підприємстві має свої суто специфічні аспекти. Специфічною є система обліку руху товарів, тому що бухгалтерський облік роздрібного товарообороту ведуть тільки у вартісному вираженні за цінами реалізації.

Як діяльність ПП «MD Fashion», так і інших схожих підприємств, повинна керуватися такими нормативними актами: «Порядком провадження торговельної діяльності та правила торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів» від 15 червня 2006 р. N 833, «Правилами роздрібної торгівлі непродовольчими товарами» від 19.04.2007 N 104. Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.2000 року № 996 – XIУ та Плану рахунків бухгалтерського обліку від 30.11.2000 року № 291, прийнятих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Компанія на своєму рахунку має мережу магазинів, складських приміщень та офісів. Процес постачання товарів від постачальника до споживача є багатоетапним, та дуже складним. Кожний відділ компанії, чи то відділ обліку, чи то відділ логістики займається обліком процесу товарообігу на різних стадіях процесу обороту товару. Кожний відділ компанії працює із базою 1С, але реалізує саме свою функцію тому на підприємстві була побудована власна архітектура системи управління рухом товару. База 1С побудована із різних рівнів у кожному із яких розкриваються свої функціональні можливості для зручного доступу інформації кожного окремого спеціаліста. Система доступу 1С побудована із таких рівнів:

нормативно-довідкова інформація (НДІ); управління торгівлею (УТ); роздрібна торгівля (РТ); каса; дисконт.

Безпосередньо на магазинах та розподільчих точках (складах) облік товарів ведуть завскладом та інші матеріально відповідальні особи за місцями зберігання у грошовому вимірнику за продажними (роздрібними) цінами.

Згідно з П(с)БО 9 «Запаси», товари включаються до складу запасів ПП «MD Fashion». Придбані (отримані) запаси зараховуються на Баланс ПП «MD Fashion» (форма №1) за ціною реалізації.

Процес обігу товару по коморам магазинів та розподільчим точкам (складам) реалізується через алгоритм використання первинної документації. Перерахуємо основні нормативні документи які застосовуються на підприємстві. Безпосередньо постачання на розподільчу точку виконується документами: «Замовлення постачальнику», «Надходження товарів і послуг». Відправка товарів із розподільчої точки до комори магазину: «Переміщення товару», «Видатковий ордер на товари», «Товарно-транспортна накладна». Оприбуткування товару вже на магазині: «Прибуткова накладна», «Прибутковий ордер на товари». Видача товару до зали магазину: «Переміщення товару». Корегування залишку товарів в результаті проведеної інвентаризації: «Оприбуткування товарів», «Списання товарів», «Корегування серій і характеристик товарів». Окрім цього в процесі роботи комірники та менеджери з обліку використовують такі реєстри обліку: «Відомість по товарам у роздробі», «Відомість по товарам на складі», «Взаєморозрахунок з контрагентами», «Закупки», «Продажі», «Товари до отримання», Реєстр «Замовлення постачальників», та багато інших.

На ПП «MD Fashion» застосовують метод ціни продажу. Тобто, при реалізації товарів відображається лише їх продажна ціна та ПДВ, а їх первісна вартість списується в кінці звітнього періоду після списання реалізованої надбавки.

Щоб визначити реальну (покупну) вартість реалізованих товарів і виявити фінансовий результат від їх реалізації в кінці місяця на ПП «MD Fashion» визначають і списують суму торгової націнки, що відноситься до реалізованих товарів.

У ПП «MD Fashion» діє служба внутрішнього контролю у вигляді служби внутрішнього аудиту. У її обов'язки входять проведення інвентаризацій товарно-матеріальних цінностей на магазинах (один раз на три місяці); контроль касової дисципліни (один раз в шість місяців); перевірка розрахункової та касової документації; проведення інвентаризації обладнання; організація комісії по списанню обладнання; організація переведення та визнання браку. Наявність у складі підприємства служби внутрішнього аудиту свідчить про достатньо високий рівень контролю збереженості товарних цінностей, хоча вона має декілька недоліків.

Ми провели економічний аналіз підприємства ПП «MD Fashion» за такими напрямками: аналіз економічних показників; аналіз показників динаміки та рівномірності виконання плану; факторний аналіз товарообігу, його структури; розрахунок товарооборотності.

Представимо загальний висновок аналізу. Протягом досліджуваного періоду а саме із 2015 по 2016 рік об'єм реалізації підприємства впав на 10,37%, а у натуральному вираженні у звітному році було продано товару менше на 142930 од.. Така тенденція перш за все пов'язана із інтенсивним скороченням мережі магазинів по всій Україні. Через щорічне падіння купівельної спроможності деякі магазини не приносять бажаний прибуток, становляться нерентабельними і тому управлінським персоналом було прийняте рішення про закриття низки магазинів. Аналіз виконання плану по місяцях показав негативну тенденцію невиконання плану майже по усім місяцям у середньому на 96,91%. Хоча при цьому план було недовиконано рівномірно, значне відхилення спостерігається лише у грудні місяці. У звітному році порівняно із попереднім товарооборот зменшився на 97590,05 тис. грн. або на 12,01%, що спричинене зменшенням товарних запасів на 7,66%, скороченням поставок на 9,4%, та збільшенням вибуття товару по причині браку майже у тричі. Окрім цього ми розрахували оборотність товару у 2016 році, що склало 11.91 днів, що є меншим ніж у попередньому році на 2,59 днів.

Погіршення показників економічної діяльності підприємства ПП «MD Fashion» пов'язано перш за все не тільки з зовнішніми факторами, тобто падіння покупної

спроможності населення або скорочення кола рентабельних для підприємства постачальників, але й внутрішніми проблемами. Основними з яких є:

- відсутність якісної системи комунікації між відділами (між управлінським персоналом, магазинами, розподільчими точками). Ця проблема є дуже гострою, бо на даний момент компанія переживає реформацію в структурі товарообігу, закриває багато магазинів, та перерозподіляє залишки товарів між об'єктами, при цьому досить низька організованість цього процесу призводить до неприємних ситуацій, як приклад: в день коли служба внутрішнього аудиту запланувала провести інвентаризацію товару на складі, відділ логістики вирішив на цю ж дату здійснити велику поставку продукції саме на цей склад;

- недостача кадрового персоналу. Кількість менеджерів з обліку та спеціалістів ІТ на підприємстві недостатня для якісного обліку товарних запасів;

- постійні збої в програмному забезпеченні 1С. Особливо тяжко ця проблема торкається магазинів коли в процесі реалізації товару касове обладнання та база 1С перестає працювати;

- крадіжки в магазинах. В магазинах відсутня якісна система безпеки та відеоспостереження, не говорячи при тому що охоронець є тільки у кожному другому магазині;

- низький рівень компетентності персоналу магазину, менеджерів по закупкам, бренд менеджерів, маркетологів, що спричинене перш за все значним рухом кадрів;

- погано автоматизований процес поставок в інтернет магазині.

Окреслені нами проблеми дуже негативно скаржаються на процес товарообороту, що призводить до негативних тенденцій, які супроводжуються в компанії вже протягом декількох років. Ми вже наголошували на тому що процес товарообороту повинен бути безперервним, а це означає, що збої процесу обігу на одному етапі призводить до негативних наслідків на іншому, з чого витікає що проблеми наведені нами вище є взаємопов'язаними. Якщо проблеми взаємопов'язані то і рішення повинно бути комплексним.

Отже наведемо основні, як на нашу думку, ефективні пропозиції які покращать систему обліку товару:

– синхронізувати усі функції. Для того щоб знову налагодити комунікацію між відділами потрібно переробити алгоритм процесу обліку товару. Для цього бажано протягом деякого періоду скликати начальників кожного відділу та в процесі створити новий план, такий щоб реалізація функцій одних спеціалістів не повинна заважати реалізації інших. Наведемо приклад: профілактичні роботи ІТ департаменту повинні проходити у нічні години, тобто так щоб не заважати роботі магазинів.

– налагодити комунікацію між відділами. Створити групу спеціалістів які б піклувалися та контролювали розсилку листів про заплановані заходи;

– налагодити систему оплати праці, преміювання, заохочень та соціальних забезпечень для того щоб запобігати такої сильної плинності кадрів на магазинах;

– переглянути кадрову політику, найняти співробітників до відділу обліку, та ІТ департаменту, та звільнити там де вони не потрібні;

– здійснити закупку більш нового обладнання (комп'ютерів, ККМ, сканерів) до магазинів де вони більше усього цього потребують;

– переглянути систему обліку товару в інтернет магазині, як ми вже описали в цій випускній роботі.

Як ми бачимо, в принципі, створена на підприємстві система обліку товару протягом десятка років свого існування показала свою ефективність проте найголовнішою проблемою яку потрібно вирішити управлінському персоналу залишається налагодження зв'язку між відділами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України « Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996-ХІУ (із змінами та доповненнями).
2. Закон України «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997р. №168/97 – ВР.
3. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань затверджена наказом Міністерства Фінансів України від 02.09.2014 № 879
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене Наказом Мінфіну № 246 від 20.10.1999 р.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Мінфіну № 246 від 20.10.1999 р.
6. Інструкція про облік роздрібного товарообороту і товарних запасів затверджена Міністерством Статистики України N 389 від 28.12.96
7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства Фінансів України від 30.11.1999р. №291.
8. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестач, знищення (псування) матеріальних цінностей» від 22.01.96 р. № 116, зі змінами та доповненнями.
9. Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами, від 11.07.2003р.
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій [Електронний ресурс] : затв. Наказом М-ва фінансів від 30.11.99 р. № 291. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1214-13>. — Назва з екрану.
11. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік. Навчальний посібник. - Житомир: ЖІТІ 2007. - 582 с.
12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н.М. Ткаченко.-3-те вид., доп. і перероб. - К.: Алерта, 2008 - 925 с.

13. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник./За ред. Ф.Ф. Бутинця - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП «Рута», 2009 – 912 с.
14. Валуєв Б. І. Система об'єктів оперативного управління – класифікаційний аспект / Б. І. Валуєв, С. В. Фадєєва // Вісник соціально-економічних досліджень. — Одеса, 2003. — Вип. 15. — С. 41-45.
15. Верхоглядова Н.І., В.П. Шило та ін. «Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика»: Навчально-практичний посібник – К.: Центр учбової літ., 2010 - 536 с.
16. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навч. посіб. / В. А. Кулик, Ю. О. Ночовна, С. Ю. Іванюк. — Київ : Центр учб. літ., 2015.
17. Голова С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-методичний посібник / за ред. - Дніпропетровськ: ТОВ "Баланс-Клуб", 2003. - 768 с.
18. Горицька Н.М., Облік виручки від реалізації за міжнародними стандартами фінансової звітності. - 2009.
19. Грабов Н.М. та ін. «Бухгалтерський облік у торгівлі»: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл., За ред. М.В. Кужельного - К.-А.С.К., 2004 - 800 с.
20. Грабова Н.М., Добровський В.М. Бухгалтерський облік у торгівлі: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / М.В. Кужельний (ред.). - К.: А.С.К., 2010.
21. Гура І.О. Облік видів економічної діяльності: Навч. посіб. — К.: Знання, 2004. — 541 с — (Вища освіта ХХІ століття)
22. Журнал «Все про бухгалтерський облік» №86 за 2015 рік
23. Журнал «Все про бухгалтерський облік» №118 за 2015 рік
24. Загородній А. Г. Облік і аудит: термінологічний словник / — 2-ге вид. доопрац. та доповн. – Львів : Вид-во Львів. політехніки : ПП НВФ ”Біарп”, 2012. — 632 с.
25. Коблянська О.І. Фінансовий облік: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. - К.: Знання, 2011.

26. Костюченко В.М., Голов І.Ф., Кравченко І.Ю. «Фінансовий облік» Підручник для студ. вищ. навч. закл. / Голов С.Ф. - К: Лібра, 2005 - 976 с.
27. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. – К.: Центр учбової літ., 2005 - 528 с.
28. Нападовська О.В., Облік в торговельних організаціях // Держава та регіони - 2010.
29. Максимова В. Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку : [монографія] / В. Ф. Максимова. — Одеса: ОДЕУ, 2005. — 269 с.
30. Основні правила торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами/ Збірник нормативних документів з питань торгівлі. — Київ: Атіка, 2008. – 512 с.
31. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів/Авт. колектив: О.Ю. Акименко, О.І. Волот, В.В. Гливенко, І.М. Гончаренко. За ред. В.С. Леня. - К.: Центр навч. літератури, 2009.
32. Партова С.І. Особливості обліку товарних операцій на підприємствах роздрібної торгівлі за новим планом рахунків // Бухгалтерський облік і аудит №5, 2011 р.
33. Ткаченко «Бухгалтерський фінансовий облік»: Підручник для студ. вищ. навч. закл. - 2-ге вид., доп. і перероб. - К.: Алерта, 2007.
34. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник.- 5-те вид. допов. і перероб. - К.:Алерта, 2011.-976с.
35. Чебанова Н.В., Єфіменко Т.І. «Фінансовий облік»: Підручник. – К.: Вид. центр «Академія», 2007. - 704 с.